

เรื่อง บวบหอม

รายละเอียด

บวบหอม ชื่อสามัญ Sponge gourd, Smooth loofah, Vegetable sponge, Gourd towel

บวบหอม ชื่อวิทยาศาสตร์ *Luffa cylindrica* (L.) M.Roem. จัดอยู่ในวงศ์แตง (CUCURBITACEAE)

สมุนไพรบวบหอม มีชื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ว่า บวบ (คนเมือง), มะบวบอ้ม มะนอยขม มะนอยอ้ม มะบวบ บวบกลม บวบอ้ม (ภาคเหนือ), บวบกลม บวบขม บวบหอม (ภาคกลาง), ตะโก๊ะสะ (กะเหรี่ยงแม่ฮ่องสอน), เบล่จู้จ่า (ปะหล่อง), เสยเซ (เมี่ยน), เต้าหยิวเยี่ยะ (ม้ง), กะตอโร่ (มลาญ-ปัตตานี), เทียงล้อ ซี้กวย (จีนแต้จิ๋ว) ซือกวา (จีนกลาง) เป็นต้น

ลักษณะของบวบหอม

ต้นบวบหอม หรือ ต้นบวบกลม จัดเป็นพรรณไม้เถาล้มลุกมีอายุได้เพียง 1 ปี มักเลื้อยพาดพันไปตามต้นไม้ชนิดอื่น ๆ หรือตามร้านที่ปลูกทำไว้ ลำต้นมีลักษณะเป็นเถาสีเขียวหรือเป็นเถากลมและมีร่องเป็นเส้น

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ตามยาว เถามีความยาวได้ประมาณ 7-10 เมตร และจะมีมือสำหรับยึดเกาะเป็นเส้นยาวประมาณ 3 เส้น ตามลำต้นอ่อนและยอดอ่อนจะมีขนที่อ่อนนุ่ม เมื่อลำต้นแก่ขนเหล่านั้นก็จะค่อย ๆ หลุดร่วงไป ทุกส่วนของลำต้นเมื่อนำมาขยี้ดมดูจะมีกลิ่นเหม็นเขียว ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ด

ใบบวบหอม ใบเป็นใบเดี่ยวออกตรงข้ามกัน ลักษณะของใบค่อนข้างกลม ปลายใบแหลม โคนใบเว้าเข้าหากันคล้ายรูปหัวใจ แผ่นใบจะมีรอยเว้าเข้าประมาณ 3-7 รอย และริมขอบใบจะเป็นรอยหยักหรือคลื่นเล็กน้อย ใบมีขนาดกว้างประมาณ 15-25 เซนติเมตรและยาวประมาณ 8-25 เซนติเมตร หลังใบเป็นสีเขียวแก่ ส่วนท้องใบเป็นสีเขียวอ่อน ใบอ่อนจะมีขนมาก เมื่อใบแก่แล้วขนเหล่านั้นจะค่อย ๆ หลุดร่วงไป เห็นเส้นใบบนใบชัดเจนอนุมประมาณ 3-7 เส้น ส่วนก้านใบนั้นมีลักษณะเป็นเหลี่ยมและมีขนอ่อนนุ่ม โดยมีความยาวของก้านใบประมาณ 4-9 เซนติเมตร

ดอกบวบหอม ในต้นเดียวกันหรือในช่อดอกเดียวกันจะทั้งดอกเพศผู้และดอกเพศเมีย โดยดอกเพศผู้จะออกดอกเป็นช่อ ยาวประมาณ 10-15 เซนติเมตร มีก้านดอกยาวประมาณ 1-2 เซนติเมตร กลีบรองกลีบดอกที่โคนเชื่อมติดกันเป็นท่อสั้น ๆ ส่วนปลายแยกเป็นกลีบเล็ก ๆ 5 กลีบ และมีขน ส่วนกลีบดอกมี 5 กลีบ ลักษณะเป็นรูปไข่กลีบหรือเป็นรูปรี กลีบดอกเป็นสีเหลืองหรือสีเหลืองอ่อน ขอบกลีบดอกมีรอยย่นเป็นคลื่น ๆ เมื่อดอกบานเต็มที่จะมีขนาดกว้างประมาณ 3-5 เซนติเมตร โดยกลีบดอกจะมีขนาดกว้างประมาณ 1.5 เซนติเมตรและยาวประมาณ 2-3 เซนติเมตร ดอกมีเกสรเพศผู้ประมาณ 3 ก้าน ส่วนดอกเพศเมียมักจะออกดอกเป็นดอกเดี่ยวและบางครั้งอาจออกติดกับดอกเพศผู้ในช่อดอกเดียวกัน ก้านดอกยาวประมาณ 1-7 เซนติเมตร กลีบดอกและกลีบรองดอกมีลักษณะเหมือนดอกเพศผู้ เกสรเพศผู้ประมาณ 3-5 ก้าน ส่วนอับเรณูมีอยู่ประมาณ 2 ห้อง และจะงอเป็นลักษณะรูปตัวเอส (S) บริเวณโคนก้านของเกสรเพศผู้มีลักษณะพองออกและมีขนอ่อนนุ่ม ส่วนเกสรเพศเมียนั้นจะฝ่อหายไป ก้านดอกมีความยาวประมาณ 1-5 เซนติเมตร และหลังจากที่ผสมเกสรแล้วก้านเกสรก็จะยาวขึ้นอีก ส่วนรังไข่มีลักษณะเป็นรูปทรงกลมและยาวอยู่ต่ำกว่าส่วนอื่น ๆ ทั้งหมด ภายในรังไข่จะมีอยู่ประมาณ 3 ห้อง และจะมีแนวขีดไข่อ่อนประมาณ 3 แนวและมีไข่อ่อนเป็นจำนวนมาก โดยก้านเกสรเพศเมียจะมีลักษณะเป็นเส้นกลมสั้น ปลายเกสรจะแยกออกเป็น 3 ส่วน

ผลบวบหอม ลักษณะของผลเป็นรูปทรงกระบอก ผลมีขนาดกว้างประมาณ 5-10 เซนติเมตรและยาวประมาณ 16-60 เซนติเมตร ที่ปลายผลจะมีรอยของกลีบรองกลีบดอกเหลืออยู่ ผลอ่อนเป็นสีเขียวและมีลายเป็นสีเขียวแก่ ผิวผลด้านนอกมีนวลเป็นสีขาว ส่วนผลแก่จะเป็นสีเขียวออกเหลืองหรือเป็นสีเขียวเข้มออกเทา เนื้อด้านในมีเส้นใยที่เหนียวมาก มีลักษณะเป็นร่างแห เนื้อผลนิ่มเป็นสีขาว และมีเมล็ดลักษณะแบนรีหรือกลมแบน มีขนาดกว้างประมาณ 0.6-0.8 เซนติเมตรและยาวประมาณ 1.2-1.5 เซนติเมตร โดยผลแก่แล้วจะมีเมล็ดข้างในเป็นสีดำ หรืออาจมีปีกออกทั้งสองข้างเมล็ด และผลบวบชนิดนี้จะมีรสขม ผลมีลักษณะกลมสั้น มีความยาวได้ประมาณ 10 เซนติเมตร อันนั้นจะเรียกว่า "บวบขม"

สรรพคุณของบวบหอม

1. เกือบบวบหอมช่วยทำให้เลือดไหลเวียนได้ดี (เถา)
2. ช่วยบำรุงธาตุในร่างกาย (ใยบวบ)
3. ใบ ผล ใยบวบ และเมล็ดเป็นยาขับพิษร้อนถอนพิษไข้ (ใบ, ผล, ใยบวบ, เมล็ด) ส่วนดอกมีรสชุ่มและเย็นจัด ช่วยดับร้อนในร่างกาย (ดอก) ผลช่วยทำให้เลือดเย็น (ผล)
4. เมล็ดช่วยลดความร้อนในปอด ทำให้ปอดชุ่มชื้น (เมล็ด) ใยบวบมีรสหวาน คุณสมบัติไม่ร้อนไม่เย็น ช่วยทะลวงเส้นลมปราณ (ใยบวบ, เถา)
5. หากมีอาการเหงื่อออกมาก ให้ใช้ใบสดผสมกับเมนทอลแล้วนำมาตำใช้ป้อนยาหรือใช้พอก (ใบ)
6. น้ำจากเถาใช้ผสมกับน้ำตาลทราย ใช้กินพอประมาณเป็นยาบรรเทาอาการร้อนใน (น้ำจากเถา) ราก ใบ เถา ผล และใยบวบ ช่วยแก้อาการร้อนใน (ราก, ใบ, เถา, ผล, ใยบวบ)
7. ช่วยแก้อาการกระหายน้ำ (ราก, ใบ, เถา, เมล็ด)
8. ช่วยแก้อาการปวดศีรษะ โดยใช้น้ำจากเถาผสมกับน้ำตาลทราย ใช้กินพอประมาณ (น้ำจากเถา) หรือหากมีอาการปวดศีรษะข้างเดียว ก็ให้ใช้รากนำมาต้มใส่ไข่เปิด 2 ฟองแล้วนำมากิน (ราก)
9. น้ำคั้นจากใบสด นำมาหยอดตาเด็ก เพื่อใช้รักษาเยื่อตาอักเสบ (ใบ)
10. ช่วยรักษาโพรงจมูกอักเสบ ด้วยการนำเถาต้มให้เหลืองแล้วบดให้เป็นผง ทำเป็นยานัตถ์เป่าเข้าจมูก โดยให้ใช้ติดต่อกันประมาณ 2-4 วัน หรือจะใช้ดอกสดผสมกับขี้เถ้าเข้าสด นำไปตำพอกรักษาโพรงจมูกอักเสบ หรือถ้าใช้รักษาเยื่อจมูกอักเสบและ
เชื่อมสมรรถภาพ จมูกอักเสบจนกลายเป็นโพรงจมูกอักเสบเรื้อรัง ก็ให้ใช้รากนำมาต้มกับน้ำกิน (เถา, ราก, ดอก) ราก ใบ และเถาช่วยรักษาจมูกอักเสบหรือเป็นแผล รักษาอาการอักเสบเรื้อรังในจมูก (ราก, ใบ, เถา)
11. เถามีรสขมและเย็นจัด มีพิษเล็กน้อย ใช้เป็นยารักษาจากภูมิหนองและมีกลิ่นเหม็นที่อาจมีอาการปวดศีรษะร่วมด้วย ด้วยการนำเถาบริเวณใกล้กับรากเผาให้เป็นถ่าน แล้วบดให้เป็นผง ใช้ผสมกับเหล้ากิน (เถา)
12. ใช้รักษาคางทูม ให้ใช้ผลนำไปเผาให้เป็นถ่าน บดให้เป็นผง ใช้ผสมกับน้ำเป็นยาทา หรือจะใช้ใยผล (รังบวบ) ที่เผาเป็นถ่านแล้วนำมาผสมกับน้ำใช้ทาบริเวณที่ปวด (ผล, ใยผล)
13. เมล็ดมีรสหวานมัน ใช้เป็นยารักษาอาการปวดเสียวฟัน โดยเลือกใช้ผลที่แก่นนำไปเผาให้เป็นถ่านแล้วบดให้เป็นผง ใช้เป็นยาทาบริเวณที่ปวด ส่วนเถาก็เป็นยาแก้อาการปวดเสียวฟันเช่นกัน (เถา, เมล็ด)
14. ขี้เผลช่วยรักษาเด็กที่ออกหัด ช่วยทำให้ออกหัดได้เร็วขึ้น (ขี้เผล)
15. ผลอ่อนและใยบวบเป็นยาลดไข้ (ผล, ใยบวบ)
16. น้ำคั้นจากเถาใช้ผสมกับน้ำตาลทรายกินพอประมาณเป็นยาแก้หวัดได้ (น้ำจากเถา)
17. น้ำคั้นจากเถานำมาผสมกับน้ำตาลทรายกินพอประมาณเป็นยาแก้ไอ หรือจะใช้ดอกแห้งประมาณ 6-10 กรัม

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

นำมาผสมกับน้ำผึ้งแล้วดื่มจิบกิน หรือจะใช้เถานำไปต้มกับน้ำ หรือใช้น้ำคั้นจากเถาสดกินเป็นยาแก้ไอ (ซึ่งวิธีนี้ได้ทดลองกับหนูพบว่าสามารถช่วย

ระงับอาการไอได้) ส่วนอีกวิธีให้ใช้เถาประมาณ 100-150 กรัม นำมาหั่นเป็นแว่นบาง ๆ ต้มกับน้ำ 1,000 ซีซี โดยต้มจนเหลือน้ำประมาณ 400 ซีซี เสร็จแล้วพักไว้ก่อน นำกากที่ต้มครั้งแรกมาต้มกับน้ำอีก 800 ซีซี แล้วต้มจนเหลือ 400 ซีซี แล้วนำน้ำที่ต้มทั้ง

สองมารวมกัน เคี่ยวด้วยไฟอ่อน ๆ จนเหลือน้ำประมาณ 150 ซีซี ใช้แบ่งดื่มวันละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 ซีซี ติดต่อกันกัน 10 วัน (เถา, น้ำจากเถา, ดอก)^{[1],[2],[6]} ส่วนราก ใบ และเถาก็เป็นยาแก้ไอเช่นกัน (ราก, ใบ, เถา)^{[2],[3]} บ้างก็ว่าใช้น้ำคั้นจากเถาอบ ให้ใช้

ครั้งละ 2-3 ช้อนโต๊ะ นำมาผสมกับน้ำอุ่นดื่มวันละ 3 ครั้ง หรือใช้เมล็ดที่อบแห้งแล้วนำมาบดเป็นผง ใช้ดื่มครั้งละ 9 กรัม วันละ 3 ครั้ง หรือใช้ใบบวมนำมาคั่วให้เกรียมแต่อย่าให้ไหม้ แล้วนำมาบดเป็นผง ผสมกับน้ำตาล ใช้กินครั้งละ 2 ช้อน วันละ 3 ครั้ง (น้ำ

คั้นจากเถา, ใบบวบ, เมล็ด)

18. ช่วยแก้อาการไอร้อยวัน ด้วยการใช้น้ำคั้นจากบวบสดผสมกับน้ำผึ้งเล็กน้อย ใช้กินครั้งละ 60 มิลลิลิตร วันละ 2-3 ครั้ง (ผล)

19. ดอกมีรสขม ขมเล็กน้อย และเย็นจัด ใช้แก้อาการเจ็บคอได้ โดยใช้ดอกแห้งประมาณ 6-10 กรัม นำมาผสมกับน้ำผึ้ง แล้วต้มจิบกินเป็นยา หรือจะใช้ผลอ่อนคั้นเอาแต่น้ำ ใช้กินครั้งละ 1 ช้อนโต๊ะ วันละ 2-3 ครั้ง และผสมกับน้ำใช้กลั้วคอ หรือจะใช้ขี้ผลนำไป

เผาไฟให้เป็นเถ้า บดให้เป็นผง ใช้เป่าคอรักษาอาการเจ็บคอ หรือจะใช้น้ำจากเถาผสมกับน้ำตาลทรายใช้กินพอประมาณก็ได้ หรือจะใช้รากนำมาต้มกับน้ำดื่ม หรือนำรากมาแช่กับน้ำในภาชนะกระเบื้องแล้วเทเอาแต่น้ำกินก็เป็นยาแก้อาการเจ็บคอเช่นกัน (น้ำ

จากเถา, ราก, ดอก, ผล, ขี้ผล)

20. เถานำไปต้มกับน้ำหรือใช้น้ำคั้นจากเถาสดกินเป็นยาขับเสมหะ (เถา, น้ำคั้นจากเถา) ใบและเมล็ดช่วยขับเสมหะ ละลายเสมหะ (ใบ, เมล็ด)

21. เมล็ดใช้กินเป็นยาทำให้อาเจียน (เมล็ด)

22. ใช้ดอกแห้งประมาณ 6-10 กรัมผสมกับน้ำผึ้ง แล้วต้มจิบกินเป็นยาแก้หอบ (ดอก)

23. เถาใช้เป็นยารักษาหลอดลมอักเสบเรื้อรัง อาการอักเสบเรื้อรังในคนแก่ ด้วยการใช้เถาแห้งประมาณ 100-250 กรัม นำมาหั่นเป็นฝอย แล้วนำไปแช่กับน้ำจนพองตัว แล้วนำไปต้มและแยกกากออก ใส่น้ำตาลพอประมาณ ใช้กินเป็นยาวันละ 2-3 ครั้ง ติดต่อกัน

ประมาณ 10 วัน ส่วนอีกวิธีให้ใช้เถาประมาณ 100-150 กรัม นำมาหั่นเป็นแว่นบาง ๆ ต้มกับน้ำ 1,000 ซีซี

โดยต้มจนเหลือน้ำประมาณ 400 ซีซี เสร็จแล้วพักไว้ก่อน นากากที่ต้มครั้งแรกมาต้มกับน้ำอีก 800 ซีซี แล้วต้มจนเหลือ 400 ซีซี แล้วนำน้ำที่ต้มทั้ง

สองมารวมกัน เคี่ยวด้วยไฟอ่อน ๆ จนเหลือน้ำประมาณ 150 ซีซี ใช้แบ่งดื่มวันละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 ซีซี ติดต่อกันกัน 10 วัน แล้วจะเห็นผล (เถา) ส่วนราก ใบ และเถาก็ช่วยรักษาหลอดลมอักเสบเช่นกัน (ราก, ใบ, เถา)

24. ช่วยแก้อาการปวดท้อง ด้วยการใช้น้ำจากเถาผสมกับน้ำตาลทราย ใช้กินพอประมาณ (น้ำจากเถา)

25. ผลมีรสขมและเย็น ใช้เป็นยารักษาโรคบิดถ่ายเป็นเลือด ช่วยแก้อาการปวดท้องเนื่องจากดื่มเหล้ามาก ด้วยการนำผลแห้งประมาณ 1 ผล นำไปเผาให้เป็นถ่านแล้วบดเป็นผง ใช้ผสมกับเหล้าต้มครั้งละประมาณ 6 กรัม หรือจะใช้ใบเป็นยารักษาโรคบิดก็ได้

โดยให้ใช้ใบในขนาดประมาณ 300-600 มิลลิกรัม เข้าใจว่านำมาต้มกับน้ำดื่ม (ใบ, ผล)

26. ผลช่วยขับลม (ผล)

27. เมล็ดช่วยแก้อาการท้องผูก เป็นยาระบาย (เมล็ด) ส่วนผลอ่อนก็เป็นยาระบายเช่นกัน (ผล)

28. รากใช้ในขนาดน้อย ๆ มีฤทธิ์เป็นยาถ่ายอย่างแรง (ราก) น้ำต้มกับรากใช้ดื่มเป็นยาระบาย (ราก)

29. เมล็ดใช้เป็นยาขับพยาธิตัวกลม โดยนำเมล็ดแก่ (เมล็ดแก่เปลือกดำจะได้ผลดี ส่วนเปลือกขาวจะไม่ได้ผล)

นำมาเคี้ยวกินตอนท้องว่าง หรือจะนำเมล็ดมาบดให้ละเอียดใส่ในแคปซูลกินวันละครั้ง แล้วพยาธิตัวกลมก็จะถูกขับออกมา หรือจะใช้เมล็ดประมาณ

40-50 เมล็ด (ถ้าเป็นเด็กให้ใช้ 30 เม็ด) นำมาตำให้ละเอียด แล้วใช้กินกับน้ำเปล่าตอนท้องว่าง โดยให้กินวันละ 1 ครั้ง ติดต่อกัน 2 วัน ส่วนเถาก็ใช้เป็นยาขับพยาธิได้เช่นกัน (เถา, เมล็ด)

30. ผลช่วยแก้อาการเลือดออกตามทางเดินอาหารและจากกระเพาะปัสสาวะ แก้ทางเดินปัสสาวะอักเสบ (ผล)

31. ผลอ่อน ใบบวบ เมล็ด และดอก มีสรรพคุณเป็นยาขับปัสสาวะ (ดอก, ผล, ใบบวบ, เมล็ด) น้ำต้มใบใช้ร่วมกับยาขับปัสสาวะอื่น ๆ หรือน้ำต้มจากใบสดเป็นยาขับปัสสาวะ ช่วยแก้ปัสสาวะเป็นเลือด หากใช้ใบแห้งให้ใช้ขนาด 5 กรัม นำมาชงกับน้ำร้อน 1 แก้ว

ใช้ดื่มก่อนอาหารเช้าและเย็น (ใบ)^{[4],[6]}

32. ช่วยรักษาทางเดินปัสสาวะอักเสบ ด้วยการใช้ใบบวบหรือรังบวบ 30 กรัม นำมาต้มกับน้ำผสมน้ำผึ้งเล็กน้อย กินเป็นยา หรือจะใช้ผลบวบ 1 ผล นำมาผิงไฟให้เหลืองแห้งแล้วบดเป็นผง แบ่งเป็น 2 ส่วน ใช้กินกับเหล้าเหลือง (ผล, ใบบวบ)

33. ช่วยรักษาโรคผิวหนัง โดยใช้ใบนำมาตำแล้วพอกหรือจะบดเป็นผงผสมเป็นยาทาบริเวณที่เป็น หรือจะใช้ดอกสดผสมกับฮั่วถั่วเช่าสดนำไปตำใช้เป็นยาพอก หรืออีกวิธีให้ใช้ใบผลนำไปเผาไฟให้เป็นถ่าน นำไปผสมกับปูนขาวที่เก็บไว้นาน ๆ และผสมกับ

หย่องอิงบดเป็นผง แล้วนำไปต้มกับดีหมู ใส่ไข่ขาวผสมน้ำมันหอมใช้ทาบริเวณที่เป็น แต่หากเป็นโรคผิวหนัง

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ทวารที่เกิดจากการตีเมล็ดมาก ๆ ก็ให้ใช้ใบบวบที่เผาเป็นถ่านแล้วนำมาบดเป็นผงผสมกับเหล้า ใช้ตีเมล็ดครั้งละ 6 กรัม (ใบ, ดอก, ใบผล)

34. ช่วยแก้อาการปวดประจำเดือนของสตรี ด้วยการรับประทานผลบวบแห้ง 1 ผล นำมาต้มกับน้ำดื่ม (ผล)

35. หากเลือดน้อย ประจำเดือนของสตรีมาผิดปกติ ให้นำผลมาเผาให้เป็นถ่าน ใช้ผสมกับเหล้าดื่มหลังอาหารตอนที่สบายใจ ส่วนเถาก็ช่วยแก้ประจำเดือนที่ผิดปกติของสตรีเช่นกัน (เถา, ผล)^[1]หรือจะใช้เมล็ดที่อบแห้งแล้วนำมาบดให้เป็นผง เติมน้ำตาลแดง

และเหล้าเหลืองเล็กน้อย นำมาอุ่นให้พอร้อน ใช้ตีเมล็ดเข้าและเย็นเป็นยาแก้ประจำเดือนผิดปกติ (เมล็ด)^[3] ส่วนใบบวบและน้ำคั้นจากใบสดเป็นยาฟอกเลือด ช่วยขับประจำเดือน แก้ประจำเดือนมาไม่เป็นปกติ (ใบ, ใบบวบ)

36. ใช้แก้ประจำเดือนของสตรีมาผิดปกติ ให้ใช้ผลบวบแก่ 1 ผล นำมาผิงไฟให้ดำแต่อย่าให้ไหม้ แล้วบดเป็นผงกินกับเกลือครั้งละ 9 กรัม (ผล)

37. ใช้เป็นยารักษาสตรีที่มีอาการตกเลือด ด้วยการนำไปไปคั่วให้เป็นถ่าน บดให้เป็นผง ใช้ผสมกับเหล้าตีเมล็ดครั้งละ 6-15 กรัม (ใบ)

38. ช่วยแก้อาการบวมหน้า ด้วยการใช้น้ำจากเถาผสมกับน้ำตาลทราย ใช้กินพอประมาณ (น้ำจากเถา)

39. ใบบวบใช้เป็นยาช่วยขับน้ำขึ้นในร่างกาย ช่วยลดอาการบวม (ใบบวบ)

40. เถาช่วยบำรุงม้าม (เถา)

41. ราก ใบ และเถา ใช้ภายนอกเป็นยาใส่แผลช่วยห้ามเลือดได้ (ราก, ใบ, เถา) หากเป็นแผลมีเลือดออก ให้ใช้ใบตากแห้งนำมาบดเป็นผง แล้วนำมาใช้โรยบริเวณแผล (ใบ) ใบนำมาตำใช้เป็นยาพอกแก้อาการอักเสบและฝี (ใบ)

42. รากมีสรรพคุณช่วยรักษาแผลเน่าเปื่อยอักเสบ ด้วยการนำรากนำมาต้มกับน้ำใช้ล้างแผล จะช่วยทำให้แผลหายเร็วขึ้น (ราก)

43. ช่วยรักษาผดผื่นคัน ด้วยการใช้ใบสดนำมาตำคั้นเอาแต่น้ำ ใช้เป็นยาทาบริเวณที่เป็น หรือจะใช้ใบสดผสมกับเมนทอล นำมาตำใช้เป็นยาพอกหรือทาบริเวณที่เป็น (ใบ)

44. ใช้รักษาโรคผิวหนัง กลากเกลื้อน ฝีหนอง (ราก, ใบ, เถา) ใบนำมาตำใช้เป็นยาพอกรักษากลาก บาดแผลเรื้อรัง รักษาแผลจากแมลงสัตว์กัดต่อย หรือจะใช้ใบนำมาต้มเอาแต่น้ำใช้ชะล้าง หรือบดเป็นผงผสมเป็นยาทาก็ได้ (ใบ) ใช้รักษาเกลื้อน ให้ใช้ใบ

สดนำมาล้างให้สะอาด นำมาขยี้แล้วใช้ถูบริเวณที่เป็นจนผิวหนังเริ่มแดงก็หยุดสักพัก แล้วทำใหม่ติดต่อกันหลาย ๆ ครั้ง โดยบริเวณที่ถูไม่ต้องล้างน้ำออกจนกว่าเกลื้อนจะหาย หรือจะเด็ดบวบอ่อนที่มีน้ำค้างเกาะในตอนเช้า นำมาตำให้ละเอียด คั้นเอาแต่น้ำ

มาทาบริเวณที่เป็นก็ได้ (ใบ, ผล)

45. น้ำคั้นจากใบสดใช้เป็นยาทาแก้กลากบนศีรษะ (ใบ)

46. ใช้เปลือกผลนำไปเผาไฟให้แห้ง แล้วบดให้เป็นผงผสมเป็นยาทารักษาฝี ฝีไม่มีหัว แผลมีหนอง และแผลที่เกิดจากการกดทับนาน ๆ หรือใช้ผลสดนำมาคั้นเอาแต่น้ำใช้เป็นยาทารักษาฝีวม (ผล, เปลือกผล) หรือหากใช้รักษาฝีวมแดงและมีหนอง

รักษาฝีไม่มีหัว ก็ให้ใช้ดอกสดผสมกับฮั่วเถ่าเช่าสด นำไปตำใช้เป็นยาพอกก็ได้ (ดอก)

47. หรือถ้าหากเป็นแผลมีหนองและมีเนื้องูน ก็ให้ใช้ผลสดนำมาคั้นเอาแต่น้ำผสมกับผงเบญจกานี Gall จากต้น *Rhus chinensis* Mill. แล้วนำมาใช้เป็นยาทา (ผล)^[1] ส่วนรากนำมาเคี้ยวเอาแต่น้ำใช้ชะล้างแผลมีหนองเรื้อรังและช่วยรักษาฝี (ราก)

48. หากเป็นหูด ให้ใช้ดอกสดประมาณ 2-5 ดอก ใส่เกลือลงไปเล็กน้อยแล้วตำให้ละเอียด ใช้เช็ดถูบริเวณที่เป็นจนเริ่มรู้สึกร้อน แล้วให้ถูบ่อย ๆ จะได้ผลดี โดยให้ใช้จนกากแห้ง เททิ้งแล้วเปลี่ยนใหม่ (ดอก)

49. ราก ใบ และเถาใช้เป็นยาแก้อาการปวดหลัง (ราก, ใบ, เถา)

50. ช่วยแก้อาการปวดเอว ด้วยการใช้ใยบวบ 30 กรัม นำมาต้มกับน้ำเติมเหล้าเหลืองเล็กน้อยใช้กินเป็นยา หรือถ้าจะใช้รักษาอาการปวดเอวเรื้อรัง ก็ให้นำเมล็ดมาคั่วจนเหลือง แล้วบดให้เป็นผง ใช้ผสมกับเหล้าต้ม แล้วให้นำกากมาพอกบริเวณที่มีอาการปวด

(ใยบวบ, เมล็ด)

51. ใยบวบมีสรรพคุณแก้อาการปวดเส้น ปวดกระดูก (ใยบวบ)

52. เถาช่วยรักษาแขนขาเป็นเหน็บชา (เถา)

53. ใช้ใยผลหรือรังบวบที่เผาเป็นถ่านแล้วนำมาบดเป็นผง ใช้ผสมกับเหล้าต้ม แล้วห่มผ้าห่มให้แห้งออกด้วย จะช่วยขับน้ำนมของสตรีที่มีน้ำนมน้อยหลังการคลอดบุตรได้ ส่วนผลก็ช่วยขับหรือเรียกน้ำนมได้เช่นกัน ด้วยการใช้อย่าง 1 ผลนำมาตากในที่ร่มให้

แห้ง ผิงให้แห้งแล้วบดเป็นผง ใช้ชงกับเหล้าเหลืองต้มครั้งละ 9 กรัม หรือจะใช้ผลประมาณ 1-2 ผล นำมาประกอบอาหารให้แม่ลูกอ่อนรับประทานก็ได้ (ผล, ใยผล)

ข้อมูลทางเภสัชวิทยาของบวบหอม

1. ทั้งต้นพบสาร Citrulline, Cucurbitacin, Glucolin, Mannangalactan, Luffein, Xylan และยังมีโปรตีน ไขมัน วิตามินบี 1 และวิตามินซี
2. รากมีสารขมจำพวก Cucurbitacin B และ Cucurbitacin D เล็กน้อย
3. ใบและเถามีสารซาโปนิน (Saponins)
4. ในเกสรดอกเพศผู้จะมีสาร Alanine และสาร Lysine มาก ส่วนดอกเพศเมียมีสาร Aspartic acid, Asparagine, Arginine, และ Glutamine มากกว่าเกสรเพศผู้
5. ในผลบวบหอมมีสาร Mucilage, Luffein และสาร Saponins เป็นจำนวนมาก และยังมีสารจำพวก Citrulline

อีกด้วย

6. โยผลหรือรังบวมมีสาร Cellulose, Xylan และมีสารจำพวก Galactan, Mannan, และ Lignin

7. เมล็ดบวบหอมมีสารประเภทไขมันอยู่ประมาณ 23.5-38.9% โดยประกอบไปด้วยกรดไขมันที่สำคัญ ได้แก่ Glycerol, Oleic acid, Palmitic acid, Linoleic acid, Stearic acid เป็นต้น และยังมี Phosphatide, Phospholipid และ Phospholipin รวมกันอีก

ประมาณ 0.47%

8. น้ำที่สกัดได้จากเถาและใบของบวบหอมมีฤทธิ์ในการกระตุ้นลำไส้เล็กของหนูตะเภาและกระต่ายเพียงเล็กน้อย แต่จะมีฤทธิ์กระตุ้นมดลูกของกระต่ายที่แยกออกมาจากตัวอย่างเห็นได้ชัด และยังมีฤทธิ์กระตุ้นกล้ามเนื้อหน้าท้องของคางคกได้อย่างชัดเจน

เช่นกัน

9. เมื่อนำน้ำที่ต้มได้จากเถาให้สัตว์ทดลองกิน พบว่าสามารถช่วยแก้อาการไอ แก้หืดหอบ และขับเสมหะในสัตว์ทดลองได้

10. น้ำต้มที่ได้จากเถา หรือเหล้าที่ดองกับเถา มีฤทธิ์ในการยับยั้งเชื้อ Coccus

11. เมล็ดมีฤทธิ์ในการขับพยาธิตัวกลม

ประโยชน์ของบวบหอม

1. ผลอ่อนและยอดอ่อนสามารถนำไปประกอบอาหารได้ เช่น แกง แกงเลียง ผัด หรือนำไปลวกกินกับน้ำพริก

2. น้ำมันจากเมล็ดบวบหอมสามารถนำมาใช้ทำอาหารได้

3. โยผล โยบวบ หรือรังบวบสามารถนำมาใช้ในการทำความสะอาดเครื่องแก้ว เครื่องครัว รถยนต์ ทำโยขัดหม้อ เอมมาขัดตู้ตัวหรือใช้ล้างจานได้ ฯลฯ หรือจะใช้เป็นที่บูรณะภายในของหมวกเหล็ก ทำเบาะรองไหล่ ยัดในหมอน ในรถหุ้มเกาะ ใช้ใส่ในหีบห่อเพื่อ

ป้องกันการกระทบกระแทก ใช้ผสมทำแผ่นเก็บเสียง ฯลฯ อีกทั้งโยผลหรือรังบวบยังมีคุณสมบัติที่ทนความร้อนได้ดี ใช้ทำหน้าที่สำหรับจับหม้อที่ร้อน ๆ หรือใช้รองหม้อหนึ่งชั่วโมง หรือใช้ในการกรองน้ำมันของเรือเดินทะเล และเครื่องยนต์ที่มีระบบการเผาไหม้

ภายในต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ยังนำมาใช้สานเป็นเสื่อ หมวก ผ้าปูโต๊ะ ใช้ผสมในปูนปลาสเตอร์ ในสารเคลือบ ทำแผ่นเก็บความร้อน อีกทั้งโยผลหรือรังบวบก็ยังคงเป็นแหล่งที่ให้ Cellulose ที่นำมาใช้ทำเป็นเยื่อกระดาษได้อีกด้วย

คำสำคัญ : บวบหอม

ที่มา : <https://medthai.com/>

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-06-02

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1643&code_db=610010&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology